

Llegir i escriure articles acadèmics en l'era d'internet

Sara Martín Alegre

Departament de Filologia Anglesa
Universitat Autònoma de Barcelona

Sara.Martin@uab.cat

Novembre 2009

NOTA: Aquest text resumeix el segon i tercer segments de l'article "Further thoughts on the evaluation of research in the humanities (a very personal view)" que es publicarà al 2010 a la revista *The Messenger* d'ESSE (European Society for the Study of English). En el primer segment, "Rethinking journals lists" critico la llista europea de revistes ERIH (European Reference Index for the Humanities) pel seu esbiaix a favor de les revistes anglo-americanes, i per la seva discriminació de les de fora d'aquests àmbit geogràfic fins i tot quan es publiquen en anglès. Critico també l'impacte negatiu que tindrà ERIH per les revistes noves o molt especialitzades en vista de l'excessiva importància donada a les revistes d'alt impacte dins tots els nivells de l'avaluació. Cal dir que en breu hauré de gestionar la base de dades de revistes acadèmics d'Estudis Anglesos que ESSE fa recopilar fa poc i que trobo que ERIH la fa poc menys que inútil, en tant que limita dràsticament el sentit de 'publicació internacional d'impacte'.

Oblidem-nos, per un moment, del problema de l'avaluació per centrar-nos en per què publiquem a revistes acadèmiques i com les llegim. Anem a lo més bàsic: una revista acadèmica és una publicació periòdica que es centra en un tema i que publica assaigs relacionats amb aquest, filtrats per un comitè editorial i/o avaluats per altres especialistes, el que es diu 'peer-reviewed'. Es suposa que aquestes revistes són llegides amb regularitat pels seus subscriptors i que es publiquen per tal de mantenir-los al dia de les descobertes, troballes i noves tendències en el seu camp d'interès. Em demano, però, quants subscriptors individuals queden en comparació amb subscriptors institucionals, tant per manca de temps per llegir números complets amb regularitat i de manca de diners per pagar les subscripcions, massa sovint caríssimes pels propis investigadors (malgrat que nosaltres no rebem compensació econòmica per publicar).

Em penso que queden cada vegada menys subscriptors individuals. I no crec que sigui pas la única en tota Europa en haver esdevingut una *caçadora* d'articles i no pas una *lectora* de revistes. Assumeixo que, com jo mateixa faig, la majoria dels meus col·legues es baixen els articles que els interessin de bases de dades subscrites per les seves universitats o directament d'internet, pagant només quan és imprescindible fer-ho i remugant pel cost, sempre massa alt. Per a nosaltres, en suma, les revistes acadèmiques s'estan transformant en simples plataformes per la publicació d'articles: el seu rànking és a la pràctica menys important que la seva accessibilitat.

En aquest punt voldria introduir una petita reflexió sobre el tema de la circulació i distribució de les revistes acadèmiques, i sobre el sentit de la paraula 'desconegut' com ara a la frase "el seu assaig va aparèixer en un desconeguda revista catalana." Internet ja ens ha ensenyat que el sentit de l'expressió "grup de pop desconegut" ha canviat radicalment des de l'aparició de *My Space* i el començament de la revolució que ha desfermat en el món de la música. Les llistes d'indexació de revistes acadèmiques, com ara ERIH, semblen, però productes d'una època sense internet.

Fa poc un company del Departament de Filologia Anglesa de la Universitat de Barcelona compartia els seus dubtes sobre quin sentit tenia continuar fent l'esforç de

publicar la revista acadèmica *BELLS* (*Barcelona English Language and Literature Studies*). “Qui llegeix *BELLS*?,” es demanava, incapaç d’imaginar ningú amb una còpia a les mans altrament que els autors. *BELLS* (sense classificació per part d’ERIH) és, tanmateix, des del 2003 quan va passar a ser una publicació electrònica, una d’aquestes poques revistes acadèmiques que posa a l’abast de tothom sense cost la recerca en Estudis Anglesos (la paga molt modestament una mica dels diners públics que rep el Departament). Com està indexada a MLA, la base de dades principal de publicacions dins Estudis Anglesos, qui vulgui llegir els seus articles els podrà trobar a una distància de dos ‘clicks’ de ‘mouse’, cosa que no sempre passa amb les revistes A i B de la llista d’ERIH.

Molt em penso que la generació més jove d’investigadors a les humanitats, acostumats a veure internet com un grandíssim recurs gratis i empobrits per la manca crònica de recursos en el nostre camp, abans triaran la recerca disponible a internet que la recerca difícil de trobar i cara d’accedir, encara que sigui suposadament la millor. I dic suposadament perquè com els organitzadors d’ERIH avisen, la qualitat dels treballs dins una publicació no és mai homogènia –afirmació que, per cert, fa totalment redundant l’indexació de revistes acadèmiques.

Si ho pensem bé, ja tenim al nostre abast la tecnologia que, com ha passat en el camp de la música, pot alliberar la recerca a les humanitats de les restriccions de la publicació en revistes acadèmiques. L’era del paper, a més, s’acaba i ben aviat anirem tots llegint amb l’e-book readers els .pdf amb els assaigs que ens interessin. A qui no li interessi ser avaluat per mitjans tradicionals i vulgui simplement donar a conèixer els seus escrits acadèmics, sigui individualment o com a grup, pot perfectament obrir una web i auto-publicar-se. Aquesta visió pot semblar pura anarquia que degrada a més la recerca al nivell dels blogs però potser encara més irriant és que al final s’avalua el que publiquem segons *on* ho publiquem i no pel que realment aportem.

No es tracta, evidentment, de rebutjar tot el circuit de publicació acadèmica però sí de fer palès que, tal com es fa ara, l’avaluació de la recerca a les Humanitats verifica els nostre accés a determinades franges d’aquest circuit però no pas el contingut ni la qualitat de la recerca. Això és tant absurd com valorar els llibres per l’editorial que els publica, cosa que, com especialista en Literatura sé que no té al final cap importància en l’anàlisi del text. Penso també que la reputació, que és finalment potser del que es tracta quan s’avalua un humanista, no és mesurable, o no ho és amb les eines que ens apliquen.

Quant l’avaluació del professorat universitari, finalment, el problema per mi més que obvi és que no es pot separar per branques com es fa ara: d’una banda la recerca, d’altra la docència, i en un tercer lloc la gestió. Per entendre què fem i com treballem, cal una avaluació global de les nostres activitats per períodes d’uns quants anys, de manera que la coherència interna es privilegi sobre l’indexació externa d’una selecció de les nostres activitats. I les revistes, que tornin a ser el que mai haurien de deixar de ser: vehicles de comunicació de la recerca especialitzada, no eines per la seva burocratització ni jerarquització.